2000'e Girerken

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADIN

PANEL
Nisan 1999
İstanbul

DİSK
BİRLEŞİK METAL-İŞ YAYINLARI

BIRLESIK METAL-IS YAYINLARI
Tünel Yolu Cd. No.2 81110 Bostanci - Istanbul
Tel: (0216) 380 8590 Faks: (0216) 373 6502

Teknik Hazirlik: Birlesik Metal-Is
Baski: Birlesik Metal-Is
No: 99/11 Haziran 1999

8 MART'LARIN ONURLU VE DİRENGEN ANISINA

Onlar tütün, dokuma, metal işçisi kadınlardı.
Bir sabah erkenden doğruldular. Daha fazla ezilmek, horlanmak ve dışlanmak istemiyorlardı. Aynı fabrikada birlikte çalıştıkları erkek işçilerle eşit ücret, günde 8 saat çalışma, genel oy hakkı, onurlu bir yaşam ve insan yerine konulmak istiyorlardı.

8 Mart 1857 günü Amerika'da meydanları doldurdular Tam 40 bin dokuma işçisi kadındı onlar.
Yürüdüler, yürüdüler, haykırdılar...
Pankartlarında eşitlik, pankartlarında özgürlük ve gelecek vardı.

Yürüyüşçü kadınların üzerine açılan ateşte balyalar tutuştu ve çıkan yangında tam 115 kadın işçi yaşamını yitirdi.O günün anısı belleklerden hiç silinmedi.
Kadın işçiler 8 Mart'ı, onurlu direnişi andılar.

1910 yılında Kopenhag'da yapılan uluslararası bir toplantıda kadın delegelerin önerisiyle o gün yaşamını yitiren emekçi kadınların anısına 8 Mart. DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ olarak kabul edildi.

1975 yılına kadar aynı adla kutlandı 8 Mart'lar.
O yıl Birleşmiş Milletler bu günün DÜNYA KADINLAR GÜNÜ olarak değiştirilmesini kabul etti.

Bizler metalde, tekstilde, tarlada, atölyede çalışan milyonlarca emekçi kadınız. 8 Mart'ın 142 yıllık onurlu anısını belleğimizde taşıyarak yol alıyoruz.

Gelecek aydınlık ve özgür.
Gelecek bizim ellerimiz,
Biz geleceğiz.

SUNUŞ

Kadınlarımızın yaşam içinde, ailede yüklendikleri görevlerin yanı sıra çalışma yaşamında da sayıca çoğalması ile toplumsal, siyasal ve sendikal alanda etkin roller üstlenmeleri kaçınılmaz hale geliyor. Oysa şu anda kadınlar ne siyasal yaşamda, ne toplumsal yaşamda, sendikalar, dernekler gibi sivil toplum örgütlerinde aktif rol üstlenemiyorlar. Aile içinde yaptıkları çalışmayla toplumsal yaşamın yeniden üretimine büyük katkı veren kadınların evde yaptıkları tüm işler işten sayılmıyor. Oysa kadınlar ve erkekler eşit derecede özgürlüğe, insan haklarına sahip olması gereken bir bütünün parçalarıdır. Tüm kadınlar ve erkekler, genel eğitime, istedikleri bir işe, mesleki eğitime, çalıştıkları alanlarda yükselmeye eşit biçimde ulaşabilmelidir.

Kadınlar nüfusumuzun yarısını oluşturmalarına karşın ekonomik yaşamda etkin değil. Türkiye'de ekonomik olarak aktif her 1000 kişiden sadece 321'i kadın. Bu kadınların da yüzde 65'i ücretsiz aile işçisi. Ev dışında çalışan yaklaşık 7 milyon kadının yalnızca 1 milyon 250 kadarı ücretlidir. Çalışan kadınların önemli bölümü vasıfsız kabul edilen işlerdedir.

Ücretli kadınların durumu genel tablonun çok ilerisinde değil. İşteki kadınların büyük bölümü emeklerinin karşılığını alamıyorlar.

Eğitim düzeyinin geriliği nedeniyle iş yaşamına giriş ve işte yükselmek güçleşiyor. Vasıflı işlerde çalışmayan kadınlar

iş yaşamındaki teknolojik gelişmelerden yararlanamamakta, bilgi ve deneyim artışından mahrum kalmaktadır.

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yeni teknolojilerin işyerlerine girmesi sonucu ortaya çıkan işçi daraltılmasında kadınlar erkeklere göre daha dezavantajlıdır. Ekonomik kriz koşullarında, özelleştirmeler sonrası işten çıkarmalarda öncelikle kadınlar işten çıkarılıyor.

Dünyada ve Türkiye'de 1980 sonrası esen rüzgarlar ekonomik ve toplumsal boyutuyla tüm emek kesimi üzerinde büyük olumsuzluklar yarattı. Bu uygulamalarda önce kadın işçiler işlerini kaybetme tehlikesiyle yüz yüze geldi. Bu gün çalışan kadınların büyük bölümü esnek çalıştırma biçimleriyle karşı karşıya. Çalışan kadınların yüzde 47'si yasal çalışma saatlerinin üzerinde çalıştırılıyor. Bu çalışmalarda kadınların çok küçük bölümüne fazla çalışma ücreti veriliyor.

Bütün bu sorunlar sendikamıza üye kadınlarımız için özel bir takım çalışmalar yapmamız gerektiğini ortaya koyuyor.

Nitekim Birleşik Metal-İş Sendikası genel kurullarımızda sık sık bu konunun altı çizilerek sendikamız bünyesinde kurulan büro ve komisyonlara KADIN İŞÇİLER BÜROSU 'nun da dahil edilmesi karar altına alındı.

Birleşik Metal-İş Sendikamızın Genel Kurul kararı doğrultusunda oluşturulan ve çalışmalarına başlayan KADIN İŞÇİLER BÜROMUZ, kadın işçilerin karşı karşıya kaldığı sorunlara çözüm üretme çabası içindedir. Büro, kadın işçilerimizin işyerlerinde karşılaştıkları özel sorunların saptanarak çözümler üretilmesi için düzenli toplantılar yapıyor.

Toplumsal ve siyasal yaşamda erkeklere göre çok gerilerde kalan kadınların sendikalarda da kendilerini

yeterince ifade edemediği gerçeğinden hareketle yaşanan tıkanıklığın aşılması göreviyle karşı karşıyayız.

BÜROMUZ, kadın işçilerin sorunlarına çözüm üretmenin yanı sıra onların sendikal organlarda görev almalarını, sendikal etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörleri saptayıp bunları gidermek uğraşı içindedir.

Sendikal çalışmalarımızda her zaman üyelerimizin cinsiyet, yaş, işyeri niteliği, iş koşulları gibi özel durumlarındaki farklılıkları dikkate alırız. Bu farklılıklardan yola çıkarak teknik elemanlardan genç işçilere, kadın işçilerden özel meslek gruplarına kadar işçi yapısının farklılık ve zenginliğini gözeterek faaliyetlerimizi sürdürüyoruz. Seçimle belirlenen YÜRÜTME KURULU öncülüğünde çalışmalarımız devam ediyor ve her şubede ŞUBE KADIN İŞÇİLER BÜROSU'nun kurulmasını hedefliyor. 1999 yılı içinde de eğitim, gezi, kadın sorunlarıyla ilgilenen kuruluşları ziyaret gibi belli etkinliklerin yapmayı planlıyor.

Sizlere sunduğumuz bu broşür, KADIN İŞÇİLER BÜROSU'nun 13 MART 1999 günü İstanbul'da gerçekleştirdiği, ***"2000'Lİ YILLARDA KADIN SORUNLARI FORUMU"***nun özetidir. Bürodaki kadın üyelerimizin ortak üretkenliklerinin sonucu hazırlanan tebliğlerin yanı sıra foruma katılan öğretim görevlisi Meryem Koray'ın çalışan kadınların sorunları ve çözüm yollarını aktardığı tebliği ile diğer sunuşları da özetleyerek sizlere sunuyoruz.

Bu çalışmanın kadın üyelerimiz için önemli açılımlar sağlayacağına inanıyoruz. Çalışan kadınların erkeklerle birlikte özgür ve barış içinde bir dünyada yaşaması dileklerimizle.

BİRLEŞİK METAL-İŞ SENDİKASI
KADIN İŞÇİLER BÜROSU

Susturulmuş suskun günlerin içinden
Biraz geç de olsa, gerekenleri yapacaksın
Kadın elin, ana elin, üretken elinle
her şeyi yine sen derleyeceksin.

EMEK YOĞUN SEKTÖRLERİ SIRTLAYANLAR: İŞÇİ KADINLAR

Prof. Dr. MERYEM KORAY
Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Görevlisi.

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de emek yoğun, niteliksiz ve ucuz işler hep kadınlara veriliyor, daha doğrusu kadınlar bu işler kadınların sırtında denilebilir. 1996 yılı verilerine göre istihdam edilen yaklaşık 6.5 milyon kadının yaklaşık 4.5 milyonu ücretsiz aile işçisi. Ücretli çalışan kadın sayısı ise yalnızca 1.5 milyon civarında. Kısaca kadın ucuz işçi olmadan önce çoğunlukla ücretsiz aile işçisi oluyor. Demek ki kadınlar sırtlarında ağır bir takım şeyler taşıyorlar. Toplum ücretsiz çalıştırmaya alıştığı kadın işgücüne genellikle düşük ücret ödüyor.

Uzun yıllardır büyük kentlerde ortaya çıkan göç sorunu kadınları bazı sektörleri besleyen işgücü haline getirdi. Kentsel alanlarda kadınların istihdama katılım oranı yüzde 15 civarındadır.

Kentlerde çalışan kadınlar özellikle toplum hizmetleri, imalat sanayii, ticaret-lokanta- otelcilik sektörlerinde yoğunlaşmış.

Hizmet sektöründe çalışan kadınlar diğer sektörlere göre eğitim düzeyi, yaptıkları işler, işteki konumları, aldıkları ücretler bakımından

daha iyi durumdalar. Ancak, bu sektörde de kadınlar genellikle daha düşük statülü işlerde çalışmaktadır. Hizmet sektöründe kadınların ağırlıkta olduğu işler giderek kadın mesleği haline gelmekte ve eski itibarlarını yitirmektedir.

Türkiye genelinde 6.5 milyon kadının yaklaşık 580 bini imalat sanayiinde yer almaktadır. Bunların 400 bin kadarı ücretlidir. Bunların yaklaşık yarısı kadın istihdamına daha uygun olan tütün, gıda ve tekstil sektörlerinde imalat sanayiinde çalışmaktadır. Son yıllarda bu üç sektöre "metal işkolu" kapsamındaki metal eşya yapım işleri de dahil oldu. Bu alanda çalışan kadın sayısı hızla artmaktadır. Bu sektörler sıradan ve tekrar işlere dayalı, ağırlıkla niteliksiz kadın emeğinin tercin edildiği sektörlerdir. Böyle olmakla birlikte Türkiye'nin ihracat yapılan alanlarıdır. Dolayısıyla denilebilir ki imalat sanayiinde ücretli çalışan kadın işçiler ihracatın önemli bölümünün üretimini üstlenmiş bulunuyor.

Bu Kadınlar Kimdir?

Uzun saatler boyunca ayakta durmayı, son derece hızlı hareket etmeyi, eğilip kalkmayı gerektiren bu işlerleri yapanlar kimler?

Bu işlerde çalışan kadınların önemli bir bölümü kırsal kökenli. Kırdan kente göç etmiş ailelerden gelen ve genellikle kentlerin kenarlarında oturan kadınlar.

Eğitim düzeyleri genellikle çok düşük. Bu işkollarında çalışan kadınların yarısından çoğu ilkokul mezunu. Çalışma yaşamı onlar için oldukça genç yaşta başlamakta. Ailenin ekonomik ihtiyacı nedeniyle işe giren kadın işçiler, başlangıçta genellikle akraba ya da tanıdıklara ait işyerlerini tercih etmektedir. Kimi genç kızlar için ise fabrika yaşamı evden dışarı çıkmanın bir aracı olduğundan tercih edilmektedir.

Genç yaşta işe giden kadın, yine genç yaşlarda büyük bir yorgunluk yaşamaya başlamaktadır. Geleneksel aile yapılarından gelen kadın işçilerin çalışması ile aileye katkı ve dayanışma duygusu yükselmektedir. Genç kadın işçilerin bir bölümü ise gelirlerinin bir bölümünü kendileri için ya da çeyizleri için ayırabilmektedir.

Evli olanlar kazançlarının tümünü aile geçimine harcarken bir yandan da ev işlerini üstlenmektedir.

Özellikle işçi olarak çalışan kadınlar gerek eğitimsizlik nedeniyle başka iş bulma olanaklarının zayıf olması, gerekse toplumun kendilerine yüklediği kadınların davranış biçimlerine ilişkin değer yargıları nedeniyle işyerlerinde de "uysal ve sabırlı işçiler" olmaktadırlar. Niteliksiz işler yapmaları nedeniyle çoğu zaman küçümsenen bu kadınlar, işverenler için sessiz ve istedikleri koşullarda çalıştırabilecekleri "iyi işgücü" dür. Hem verilen işleri daha dikkatle, sabır ve özenle yapmakta, hem de itaatkar işgücü olarak işyerinde sorun çıkarmamaktadırlar.

Kadın İşçiler Kendi Çalışmalarını Nasıl Değerlendiriyor?

Genç ve evli olmayan kadın işçilerin çoğu evlenince işini bırakmak umudu taşıyor. Bu işçilerin büyük bölümünün yaşları çok genç. Bir kısmı gerçekten özlediği biçimde evlenince işi bırakabiliyor. Ancak büyük bölümü evliliklerini yine kendileri gibi işçilerle, ya da sınırlı geliri olan insanlarla yaptıkları için ailenin geçimi ya da uzun taksitler nedeniyle işe devam ediyor.

Genç yaşta çalışma yaşamına giren kadınlar zamanla çalışmaya ve bağımsız para elde etmeye alışsa da giderek ağır bir yorgunluk içine giriyorlar. Çoğu işçi kadında bıkkınlığa dönüşen çalışma yaşamı eğitim düzeyi yüksek kadınlarda biraz daha farklı etkiler bırakıyor. Yapılan araştırmalarda gelir düzeyleri düzelse de lise ve yüksek okul mezunu kadınların yaklaşık yüzde 85'inin evlendikten sonra

ailelerinde gereksinim duyulmasa da işe devam etmek istedikleri ortaya çıkmaktadır.

İşçi Kadının Gerçekleri:

Gelir getirici bir işte çalışmanın kadına sağladığı bir ekonomik güç veya bağımsızlık olduğu bir gerçektir. Bu durumun kadın için bir parça mutluluk getirdiği söylenebilir. Ancak bu küçücük mutluluğun veya ekonomik gücün özellikle işçi kadına epeyce pahalıya mal olduğu da bir gerçektir. Ailedeki geleneksel işbölümünün devam etmesi nedeniyle bağımsızlık ve işte çalışmaktan dolayı elde edilen mutluluk hayli dar kalmaktadır.

Aslında hemen hemen tüm ülkelerde aile içi geleneksel iş bölümü devam etmektedir. Çok yüksek ücret alan kadınlar dışında genellikle çalışan kadınlar ev işlerinin büyük bölümünü üstlenmektedir. Ev işleri ek bir mesaiye dönüşmektedir. Üstelik bizim ülkemizde olduğu gibi imalat sanayiinde fiziksel gücün bütün çalışma saati boyunca yoğun olarak kullanıldığı, makine gürültüsü içinde, toz yüklü ortamda çalışıldığı için yorgunluk çok daha fazladır. Bu durumda eve döndükten sonra başlayan ikinci mesai daha da katlanılmaz bir hal almaktadır.

Kadın işçiler, bunca ağır koşullara rağmen işlerinden fazlaca şikayetçi olmamaktadır. Yapılan çoğu araştırmada ev işlerinin sadece Türkiye'de değil, dünyanın bir çok ülkesinde kadın işi olarak görüldüğü gözlenmektedir. Bu nedenle çalışan kadınlar eve döndüklerinde çocuk bakımından, mutfak işlerinin tümünü kendi görevleri şeklinde görmekte, kocalarının bu görevleri yerine getirmemeleri gerektiğini düşünmektedirler.

Kente gelmek kadın işçilerin yaşamında elbette belli değişikliklere neden olmaktadır. Ancak çoğu için sorumlulukların işle birlikte arttığı yorucu bir yaşam biçimi ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, bir parça ekonomik rahatlık ve güç, bir parça artan söz ve karar gücü ve buna karşılık genç yaşta yıpranma ve yorgunluk işçi kadınların gerçeğidir denebilir. Kuşkusuz bu koşullarda onlar için en istekle beklenen, bir an önce emeklilik yaşına kavuşmak olmaktadır.

Sanayi işçisi olmak erkekler için de kolay değildir. Ancak bu ağırlık kadınların sırtına kat kat binmektedir. İşverenler hem kadınların, hem de erkeklerin işvereni olarak durumdan son derece memnun görünüyor. Kadınların işvereni olarak memnun olmaları, en başta onların oldukça ucuz, uysal, itaatkar ve sabırlı işgücü olmalarından kaynaklanıyor. Türkiye'de işgücünün fazlalığı, işsiz sayısının yüksek olması işverenlere istedikleri sonuçları yaratma olanağı veriyor.

İşverenler erkeklerin işvereni olarak da çok memnunlar. Çünkü kadınların evde ücretsiz işgücü olarak çalışması erkekleri rahatlatmaktadır. Bu durumda kadının para istemeden kendi göreviymiş gibi yaptığı bu işler için erkek işçilere para ödemeye gerek kalmamaktadır. Kısaca,erkek işgücü kadınlar nedeniyle işverene daha ucuz işgücü haline gelmektedir.

Kadınlarla ilgili ortaya konulan çalışmalarda ekonomik, toplumsal ve bireysel güçsüzlük ortaya çıkıyor. Kuşkusuz bu güçsüzlük yalnızca kadınlarla ilgili değil. Toplumda övgüyle söz edilen bir çok kadın da var. Ancak kırdaki, kentteki kadınların büyük bölümü aktarmaya çalıştığımız sorunlarla yüz yüze yaşamına devam ediyor.

Kendi yaşamı sıkıntılarla dolu olan kadınlar kendi sıkıntılarının sözcüsü olmadıkları sürece bu sıkıntılar sürecek gibi görünüyor. Bu anlamda sendikalarda örgütlü kadınların elindeki fırsatları iyi değerlendirmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Dokumada çalışan kızların
ben de karışsam aralarına
kuş olup konsam avuçlarına
dokunsam onlarla kumaşın acılarına

SENDİKALARDA NEDEN DAHA AKTİF OLMAYALIM ?

Günay KOCA
Gebze Şubesi BUFER İşyeri Temsilcisi

Bu gün çalışan kadınların yüzde 4.5 kadarı sanayi alanında çalışıyor. Bu sektördeki kadınlar ağırlıkla tüketim malları üretilen imalat sanayi alanında çalıştırılmaktadır.

Sanayi sektörü sendikal geleneğin oldukça eskilere dayandığı bir alandır. Bu alanda cumhuriyetten bu yana çok sayıda sendika kuruldu. Kadınların en fazla çalıştığı sanayi alanlarından olan tekstilde 1900'lü yıllardan bu yana, sendikalar kurulmuş bulunuyor.

Bizlerin en yaygın olarak çalıştığı tarım ,hizmet ve sanayi sektörlerinde acaba sendikal anlamda ne durumdayız. Bu üzerinde çok düşünülmesi ve tartışılması gereken bir konudur.

Tarım kesiminde çalışanların çok büyük bölümü kadın olsun, erkek olsun zaten örgütsüz ve her türlü güvenceden yoksun çalışıyor.

Hizmet sektöründe sendikalaşma anlamında özellikle 1990 sonrası memur hareketinin gelişimiyle bir canlılık yaşandı. Ama banka işkolu , diğer çalışma alanları örgütlenme düzeyinin çok yüksek

olmadığı alanlar. Bu sektörde de kadın yaygın biçimde çalışmakla birlikte sendikalaşma anlamında çok geri durumdalar.

Resmi istatistiklerde sendikaya üye işçi sayısı 2.5 milyon civarında görünüyor. Gerçek rakamın daha düşük olduğunu biliyoruz. Resmi kayıtlarda 2.5 milyon görülen sendikalı işçilerin yine resmi kayıtlara göre sadece 161 bini kadın. Yani toplam sendikalılar arasındaki sayımız yüzde 6'yı ancak buluyor. Sendika üyesi kadınların yüzde 33'ü kamu kesiminde çalışmakta. Yüzde 67'si ise özel kesimde çalışıyor. Kadınların en fazla sendikalı oldukları sanayi dalı dokuma işkolu. Ancak burada yüzdenin fazla çıkmasının nedeni dokuma işkolunda çoğunlukla kadın işçi çalışması. Bunun dışında yine kadınların ağırlıkla çalıştığı gıda sanayiinde, deri işleme ve konfeksiyon atölyelerinde, bankacılık işkolunda, metal sektöründe, ticaret, büro ve eğitim alanındaki işlerde , hava taşımacılığı işkolunda, sağlıkta ve gazetecilik alanında sendikalı kadın işçiler bulunuyor.

Bu rakamlar son derece düşündürücü ve toplumsal yaşamdaki yerimizi tanımlıyor. Evde çalışıyoruz, işte çalışıyoruz yaşamın bir çok alanında arka planda üreten biziz ama ne istatistiklerde yerimiz var, ne de toplumsal yaşamın içinde yer alıyoruz.

Şimdi soruyorum sizlere acaba sendikalarda neden böyle az sayıdayız?

Bunun çok nedeni var Çünkü biz kadın işçileri ağırlıkla kayıt dışı işlerde çalıştırıyorlar. Ayrıca bizim yetiştiğimiz gelenekler bizlere hep boyun eğmeyi, verilen işi sessizce yapmayı ve baş kaldırmamayı öğütlüyor. Onun için patronlar sendikasız bir işyerinde öncelikle kadın işçileri tercih ediyor. Kadınların daha sessiz ve uysal olduklarını düşünerek onları işe alıyor, istediği zaman da derhal onları işten uzaklaştırıyor.

Buna itiraz eden arkadaşlarımız olabilir. Bir çok işyerinde kadınlar sessiz olmadıklarını kanıtlayarak sendikalaşma mücadelesinde erkek arkadaşlarıyla birlikte yerlerini alıyorlar.

1998'de, Bayrampaşa'da Köhler Fabrikası'nda kadın işçiler sendikalaştıkları için kapı önüne koyuldular ve günlerce direniş yerini terk etmediler. Swiscard'da Basın-İş Sendikası'na üye oldukları için işten çıkarılan ve direnişe devam eden işçilerin çoğu kadın. İşçi sınıfı tarihimizde kadınların önde olduğu, günlerce grev yerlerinde nöbet tuttuğu çok sayıda deneyim var. Ancak önümüzde duran bir gerçek var. O da sendikalarda yeterince aktif olamayışımızdır. Özellikle hizmetler alanında ve imalat sanayiinde sayımız artıyor. Ama bu artışa paralel olarak sendikalarda görev alamıyoruz. Kamu sendikalarından eğitim emekçilerinin sendikasında ve sağlık işkolunda kurulu sendikalarda kadınlar etkin görevlerde. Yani az çok eğitimli kadınların bulunduğu sendikalarda ancak sesimizi az da olsa duyurabiliyoruz.

Sendika üyesi olan kadınların içinde bulunduğu durumda bir başka tartışma konusu. Soruyorum sizlere kaç sendikanın genel merkezinde ya da şubelerinde kadınlar görev almış. Bırakın yönetimlerde olmayı işyeri sendika temsilcisi kadın sayısı bile o kadar az ki. Sendikanın çeşitli kademelerinde görev alan bir avuç kadın var.

Neden acaba böyle hiç düşündünüz mü?

Çünkü sendikada aktif olabilmemiz için önümüzde aşılması gereken o kadar çok engel var ki. Bir kere toplumsal değer yargıları var. Sendikalarda aktif olabilmek için toplantılara ve etkinliklere katılmak gerekiyor. Hepimiz biliyoruz bu toplantılar çoğunlukla mesai saatleri çıkışında yapılıyor. Akşam başlayıp gece yarılarına kadar süren toplantılara katılmayı kaçımız göze alabiliyor? **Babalarımız, eşlerimiz, erkek kardeşlerimiz kaçımızın toplumsal yaşamda etkin olmasını savunacak kadar ileri görüşte? Yanıt çok azı bu derece ileri görüşlü olacaktır.**

Bir de çocuk derdimiz var. Evli olanlarımız bu sorunu iyi biliyor. Eğitimli de olsak, eğitimsiz de bizden ev işleri ve çocuklarımızın bakımını aksatmamamızı istiyorlar. Oysa işyerlerinde kadın işçilerle görüştüğümüzde çoğu sendikal faaliyetlere daha sık katılmak istiyor. Kadın arkadaşımız bu engellere bir çözüm bulunsa, çocuklarımızı bırakacağımız bir yer olsa temsilciliğe de aday olurum,

şube yönetimlerine de diyorlar. Bu konuda bir yazı okudum. Türk-İş üyesi kadınlar arasında bir anket çalışması yapılmış. Bu anket 141 tane temsilci ve sendika yöneticisi kadına yapılmış . Bir kere bunların büyük bölümü üniversite mezunu. Ayrıca, sendikalarda aktif görev alan 141 kadının yarıya yakını bekar. Bu ankete katılan sendikalarda aktif olan kadınlardan evli olanların ise eğitim düzeylerinin eşlerininkinden yüksek. Kısaca sendikalarda etkin olan kadınlar eğitimli ve evlilik, çocuk gibi sorumlulukları olmayan kadınlar.

Sendikalarda hatta derneklerde ve diğer sivil toplum kuruluşlarında kadınların aktif görev almamasının bir başka nedeni de öz güven eksikliği. Evet çoğumuz kendimizi toplantılarda konuşacak kadar bile yeterli görmüyoruz. Eğitimlerde ve diğer toplantılarda en arkalara oturuyoruz, hiç sesimiz çıkmadan toplantı bitiminde oradan ayrılıyoruz. Temsilci olmak, sendika yönetimlerine gelmek konusu da böyle. Eğitimimizi ve deneyimimizi yeterli görmüyoruz, kendimize en başta güvenmiyor ve inanmıyoruz. Bu nedenle de görev almıyoruz.

Kendimden örnek vermek istiyorum. 19 yıllık işçiyim, 18 yıldır sendika üyesiyim. Buna karşın ancak son 4 yıldır aktif göreve gelebildim. Ben sık sık sendika toplantılarına katılan, bir temsilciyim. Ama bunda özel durumumun etkisi büyük. Bir kere evli değilim, aile baskısını üzerimde taşımıyorum. Toplantılar kaçta olursa olsun katılabiliyorum. Onun için evli arkadaşlarımızı çok iyi anlıyorum. Ama yine de bu durumun değiştirilmesi konusunda çok fazla çaba göstermediğimizi düşünüyorum. Eminim evde de ısrarcı olsak, orayı da kendimize mücadele ettiğimiz alanlardan birisi olarak kabul etsek evdeki bakış açısı da değişecektir.

Bunca yıllık aktif sendika yaşamımda dikkatimi çeken bir başka konu da şu sevgili arkadaşlar. Bakıyorum sendikalar da erkeklerin egemen olduğu yapılar. Oralarda aktif görevlere geldiğimizde bizden kadın kimliğimizi bir kenara bırakmamız isteniyor. Çok açık olan bir gerçek var: Her şey uğraşarak elde ediliyor. Benim çalıştığım sektör metal sektörü. Bu alanda kadın çalışan sayısı sınırlı. Sendikamın

üyeleri arasında kadın üye sayısı da yüzde 10 civarında. Buna rağmen ileride metal sektöründe çalışan kadın sayısının artacağını biliyoruz. Bu büro tümü erkeklerden oluşan genel merkez ve şubelerden de destek alıyor.

Birleşik Metal-İş Ssendikası Kadın Bürosu'nun belli hedefleri var. Şu anda 4 işyerinde kadın temsilcimiz var. Bunların 3'ü baş temsilci, 2'si temsilci. Ağırlıklı olarak kadınların üretim yaptığı fabrikalar bunlar. Bir de İstanbul'daki iki şubemizde amatör yönetim kurulu üyemiz var. Çalışmalarımızın bir hedefi de şube yönetimlerine kadınları taşıyabilmek. Temsilciler arasındaki kadın sayısını arttırmak.

Sendikalarda kadınların aktif hale gelebilmesi için programlı bir çalışma şart Belli hedeflerimiz olmalı. Bir kere sendikalarda kadın sorunları konusunda çalışma yapan, etkinlikler düzenleyen kadın büroları mutlaka kurulmalı. Bu bürolar genel merkezde faaliyet göstermeli ancak tek tek işyerlerine kadar inen şube komisyonlarıyla desteklenmeli.

Bizim çabalarımızla kadın konferansları düzenlemeliyiz.

Sendikalarımızın faaliyetlerini kadın üyelerin durumuna göre düzenlemeleri yönünde çalışmalar yapmalıyız.

Kadın bürosu, komisyonu ve bu amaçla oluşturulan diğer çalışma alanlarının genel kurul kararına dönüşmesi sağlanmalıdır.

Büro ve komisyonların çalışma esaslarını belirlemek ve disipline bağlamak için tüzük ve yönetmelikler hazırlamasını sağlamalıyız.

Madem ki
yaşamın yarısı bizim
kavganın yarısı da bizim olacak

SENDİKAL ÖRGÜTLERDE VE TEMSİL ORGANLARINDA KADINLAR

Nergis Altun, Alev Türk
DİSK-Lastik-İş, Baby Lastik Fabrikası İşçileri

Hemen hemen tüm örgütsel yapılarda olduğu gibi sendikalarda da kadınlar geri plandadır. Hayatı işiyle evi arasında ikiye bölünen kadın, işten arta kalan zamanlarında ev işleriyle ilgilenmektedir.

Çalışan kadınların iş dışındaki sosyal yaşamları çoğunlukla oturdukları mahalle ve akrabalık ilişkileriyle sınırlıdır. Kendilerini eğitmek, kültürel yönden geliştirmek gibi ihtiyaçlarını hem parasızlıktan, aile içindeki ya da toplumdaki baskılardan dolayı yerine getirememektedir.

Bu olumsuzluklar kadınların yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi iş yaşamında da kadınların geri planda kalmasına neden olmaktadır.

Çalışırken bir sendikaya üye olma şansına sahip kadınlar ise düz üye olmanın dışına çıkamamaktadır.

Sendikanın bir işyerinde örgütlenmeye girişmesiyle başlayan sendikal faaliyetlere kadınların katılımı oldukça zayıftır. Sendikaların kuruluşlarında yer almayan kadınlar örgütlenme aşamasında da yer almamaktadır. İşyerindeki örgütlenmeler daha çok erkek işçiler üzerinden yürütülmektedir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Her şeyden önce sendikaların profesyonel örgütçüleri kadınlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla bu işçilerin başlangıçta kurdukları ilişkiler de erkek işçilerle olmaktadır. Kimi yerde eğer kadınlar çoğunluğu belirlemede

yetersiz kalıyorsa , önemli birimlerde değilse kadınlarla hiç temas dahi edilmemektedir.

İşyeri örgütlendikten sonra da kadınların sendikal faaliyetlere katılımı sınırlı kalmaktadır. İşyerinde düzenlenen temel işçi eğitimleri dışında mesai saatleri dışında yapılan eğitimlere kadınların katılımı son derece sınırlıdır. Katılan kadınlar ise çoğunlukla arka sıralara oturmakta, aktif olamamaktadır. Kadınların sendikalarda aktif hale getirilmesi için ayrı eğitimler yapılmalıdır. Ancak ayrı kadın eğitimleri denildiğinde akla sadece sağlık, çocuk bakımı ve annelik eğitimleri gelmemelidir.

Sendikalardaki komisyonlara da kadınların katılımı düşüktür.

Aynı durum sendikal eylemler için de geçerlidir.

İşyeri dışında ya da merkezi olarak gerçekleşen eylemlerde kadın işçilerin katılımı oldukça sınırlı kalmaktadır.

Sendikalarda kadın katılımı her türlü temsiiliyet ve yöneticilik organlarında çok zayıftır. İşyeri temsilciliğinden sendika genel merkez yönetimine kadar kadınlar hep geri plandadır.

DİSK'e bağlı sendikalarda toplam 127 Genel Yönetim Kurulu üyesinden sadece yüzde 6'sını kadınlar oluşturmaktadır.

Toplam olarak 81 olan DİSK GENEL YÖNETİM KURULU üyesinin sadece 3'ü kadındır. DİSK'in 1997 yılına yapılan son genel kurulunda 318 delegenin sadece 13'ü kadındır. Yani toplam delege sayısının yüzde 4'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Ancak son 10 yılda DİSK bünyesinde kadınların aktif sendikal yaşama katılımı konusunda önemli gelişmeler kat edilmiştir. Bunda sendikalarda oluşturulan kadın daire ve bürolarının , kadın komisyonlarının, kadınlara yönelik özel eğitim programlarının ve diğer etkinliklerin payı son derce fazladır. Ayrıca DİSK ve bağlı sendikalarda yapılan tüzük değişikliklerinin de bu gelişmedeki payı tartışmasızdır.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADIN

Arzu Görgülü
DİSK-Lastik-İş, Baby Lastik Fabrikası

Kadının çalışma yaşamındaki yerini ve mevcut sorunları ortaya koyarken öncelikle toplumsal, ekonomik yapının açığa çıkartılması gerekir.

Kadının ikinci sınıf vatandaş olarak gören anlayış, okula göndermeyen, yaşamının en önemli gençlik yıllarını evlilik hazırlıklarıyla geçirten değer yargıları, , her türlü manevi ve fiziksel tacize neden olan şiddet biçimleri, ard arda sıralayacağımız bir çok ayrıntı kadının toplumsal yapı içinde ikincil duruma oturmasını getirmektedir.

İşyerinde karşılaşılan ayrımcılıkları ortaya koyarken, kadınların sendikal organlarda görev almalarına yönelik yetersizlikleri sıralarken alandaki sorunların bütünün birer parçası olduğu unutulmamalıdır.

Varolan toplumsal yapı, işyerinde ve evde kadın emeğinin sömürülmesini tamamlayan, birbirini devam ettiren olgular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadınlar toplumsal üretim süreçlerinin bir çok alanına aktif olarak katılmaktadır. Buna karşın bu üretimin çok küçük bir bölümü ekonomik faaliyete olarak değerlendirilmektedir. Kabul edilen faaliyetlerin dışındakiler ise annelik rolü, iyi eş olma rolü ile değerlendirilmektedir. Öncelikle kadınlar kendilerine biçilen bu roller içinde kadınlar eğitimlerini tamamlayıp meslek sahibi olsalar bile mevcut konumlarından sıyrılmaları oldukça güç olmaktadır. Kadınlar

bütün bu olumsuzluklar altında evle iş arasında koşturmaktadırlar. Hemen her işkolunda çalıştığı sektörde kadınlara yönelik özel düzenlemeler yapılmadığından kreş sorunundan doğum iznine kadar tüm sorunlarla kadınlar tek başlarına savaşmak zorundadır.

Kadınlar, işyerinde herhangi bir nedenle işten çıkarma olduğunda önce işsiz kalanlar arasında yer alır.

Toplumsal konum gereği kadınların sendika üyesi olmaları zor bir süreçtir. Üye olanlar ise sendikal alanda aktif olarak yer alamıyorlar. Bu durum kadınların toplumsal yaşamda, mücadele alanı içinde yer almak istememesinden değil. Toplumsal değer yargılarının sonucu. Bu sorun zaman ve mekan sorunlarının çok olmasındandır. Kadınlar kendi çalışmaları ya da ailelerinin yardımı sonucu eğitimlerini tamamlamakta, çalışmasına izin verilirse iş yaşamına girebilmektedir. Evlilikle sorumluluklar daha da ağırlaşır. İşyerinde sendikal mücadele yükseldikten sonra sendial faaliyete katılmak için yine aşırı özveride bulunmak zorundadır. Yemekler geceden yapılacak, ev işleri uykusuz kalınarak tamamlanacaktır. Sendikal mekanlarda ise kadınlara yönelik hiçbir özel düzenleme yapılmamaktadır. Bu durumda kadınların sendikal faaliyetlere katılımı güçleşmektedir.

Bütün bu sorunların aşılması için öncelikle sendikaların çalışan kadınlara yönelik politikalar oluşturması gerekmektedir. Bunu yaratmak sendikalar için kaçınılmaz görevlerdir.

Sendikalar kadınlarla iletişim kurma konusunda üyelerini, daha da önemlisi kadrolarını görevlendirebilir. Sendikaların bu alanda duyarlılıklarını arttırmaları sonucu kadınların özgürleşmesi gerçekleştirilecektir. Kadınların özgürleşmesi demek toplumun özgürleşmesi demektir.

Ve kadınlar bizim kadınlarımız
korkunç ve mübarek elleri
ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle
anamız, avradımız, yarimiz.

BATAKLIĞI KURUTALIM....

Songül GÜL
İstanbul 1 no'lu Şube- Mayer Wonish İşyeri.

Organize Sanayi Bölgeleri, 1980 sonrası sayıları ve büyüklükleri önemli oranda artan, işçilerin her türlü sosyal güvenceden uzak çalıştırıldığı yerler.

Bu sitelerde hem kadınlar, hem de erkekler sigortasız, günde 13-14 saatlere varan sürelerle çalıştırılıyorlar. Ancak buralarda da en çok kadınlar eziliyor. Öyle uygulamalar yapılmaktaki anlatmakta bitirilemez. Organize sanayi sitelerinde taşeron uygulaması çok yaygın. Bunun yanı sıra buralarda küçük küçük çok sayıda işyeri bulunuyor. Buralarda kadın ve çocuk işçiler kullanılıyor. Herkesin gözü önünde iş yapan bu siteler içinde üretim yapanlar için adeta birer hapishane.

Taşeronlar özellikle kadınları tercih ediyor. Yaşları 13 ile 20 arasında değişen genç kadın işçiler asgari ücret dahi almaksızın taşeronlar aracılığıyla iş yapıyor.

Kadın işgücünün bu işlerde tercih edilmesi onların özellikle temizlik, yemekhane işleri, elle yapılan ince ve hassas işlere yatkın olmalarından değil. Kadınlar sürekli baskı altında boyun eğerek yetiştirildikleri için, ses çıkarmadan yaşamayı iyi bildikleri için taşeron işverenleri bunları adeta kapıyor. Örgütsüz ve ucuz işgücü

denildiğinde “gözleri parlayan” patronların aklına önce kadınlar geliyor. Bir de yaşlarının küçüklüğü ve deneyimsizlikleri eklenince kadın işçiler sendikasız çalıştırmanın aracı oluyorlar. Bu yaşlardaki kadınlar sendikalı çalışmanın getirdiği faydaların farkında değiller. Çoğunun adresi, merkezi bile belli olmayan taşeron firmalar aracılığıyla her türlü zor koşulu kolayca kabulleniyorlar.

Benim çalıştığım bölgedeki sanayi sitelerinde çok fazla gözlemim var. Sanırım sizlerin de çeşitli gözlemleri vardır. Bu sitelerde bir de 35-50 yaş arasındaki kadın işçiler var. Bunlar da taşeronlarda çalıştırılıyor. Bu kadınlar genellikle evli ve çocuklu kadınlar. Burada işverenin onları tercih etmesi tesadüf değil. Bir kere bu durumdaki kadınları patronlar hemen işten çıkarabiliyor. Bu işler vasıfsız işler olduğundan işverenler hemen yerlerine yenilerini bulabiliyor.

Orta ve ileri yaş grubundaki kadınların tercin edilmelerinin bir başka nedeni de bu kadınların yaşları ilerlediği ve eğitimsiz oldukları için iş bulma olanaklarının sınırlı olması. Bu nedenle her koşulda ve her türlü güvenceden yoksun çalışmayı kabullenmiş olmalarıdır. Erkek işçilerin kolayca kabullenemediği işleri bu kadın işçiler kolayca kabul ediyorlar.

Sanayi sitelerinde 35-50 yaş arasındaki kadınlar genellikle temizlik işlerinde çalıştırılıyorlar. Bunun üzerinde uzun uzun düşünülmelidir. Temizlik işleri son derece vasıfsız işlerdir. Firma ekonomik sıkıntıya düştüğünde derhal işten çıkarılabilir ve bu durumda hiç bir hak talep edilemiyor. Ayrıca, bu kadınlar genellikle 2’şer, 3’er ay çalıştırılıp gönderilmektedir. Böylece sigortalı olunsa bile kıdem tazminatı ödenmemektedir. Gazetelerde temizlik işleri için gördüğümüz ilanlarda evli ve çocuklu bayanlar kabul edilir yazılması tesadüf değil, söylediğimiz nedenlerin sonucudur.

Bu olayların sonucunda uzun uzun düşünmemiz gerekiyor. Çözümler üretmemiz gerekiyor. Bizler sendikalı kadın işçiler ve bu sorunlarla ilgilenen aydın kadınlarımız hep birlikte kafa yorup çözümler üretmeliyiz. Tek tek bataklıktaki sinekleri yok etmeye çalışacağımıza hep birlikte bataklığı kurutmak için el ele vermeliyiz.

YASAL DÜZENLEMELERDE KADINLARIN DURUMU

Av. Cevriye AYDIN

1475 sayılı İş Kanunu'nda kadınların yasal durumuna ilişkin ipuçları bulunmaktadır.

Mevzuatta kadınlarla ilgili çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Yasal anlamda kadınlarla erkekler arasında ayrım bulunmuyor. Ancak pratikte durum hiç de öyle değil. Her yaştan kadınların maden ocaklarında, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaları yasaktır.

Sosyal güvenlik açısından doğumdan önceki 1 yıl içinde en az 120 gün analık sigortası primi ödeyen sigortalı kadın işçiye SSK gereğince 12 haftalık doğum izni verilmektedir. Bu izin dışında işverenden ayrıca bir para talep edilmez.

SSK'nın diğer yardımlarından kadınlar da eşit oranda yararlanır.

Sendikal haklar bakımından kadınlarla erkekler arasında bir fark bulunmamaktadır. 16 yaşını doldurmuş her kadın ya da erkek işçi istediği zaman sendika üyesi olur. 16 yaşından küçük olanların ise sendikaya üye olabilmesi için yasal vasisinin izni gerekmektedir.

Uluslararası sözleşmelerde de kadınların sendikaya üyeliği konusunda çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 45, 100, 111 sayılı sözleşmeleri temel metinlerdendir.

Birleşmiş Milletler' n Kadınların Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Sözleşme, kadınların istihdam alanında erkeklerle eşit haklara sahip olduğu konusunda çok ayrıntılı değerlendirmeler getirmektedir.

Avrupa Sosyal Şartı'nda yer alan çeşitli hükümler de kadınların her türlü ayrımcılığa karşı korunması konusunda hükümler getirmektedir.

kamu çalışanı olan kadınlar açısından durum biraz farklıdır. Yakın zamana kadar kamu çalışanı kadınlar için emekli olana kadar iş güvencesi bulunuyordu. Artık bu durum ortadan kalktı.

Sonuç olarak denilebilir ki, kadınların çalışma yaşamına girmelerinin üzerinden iki yüz yıla yakın süre geçmiş olmasına karşın hala küçük bir azınlığın dışında çalışan kadınların yüzyıl öncesindeki koşullarında çalışıyor ve üretiyorlar.

Yaşanan sorunların çözümü için, emekçilerin kendilerini güvenceye alabilmeleri için örgütlü mücadele etmelerinin gereği ortadadır. Kadın emekçilerin erkek emekçilerle birlikte verecekleri mücadelelerle özgürlük ve yarınlar kazanılacaktır.

Varolan sınırları zorlamayı hedeflemezsek haklar başkalarının inisiyatifinde genişleyip daralacak ama yaşam bizim denetimimizden uzak olacaktır.

Marifet hiç ezilmemek
bu dünyada.
Ama biçimine getirip ezerlerse
güzel kokmak kekik misali, ıtır misali, fesleğen misali

EVDE PARÇA BAŞI İŞ YAPAN KADINLAR NELERLE YÜZ YÜZE?

Dilek LAZOĞLU
ABB İşyeri, İstanbul 1 no'lu Şube

Çalışan kadınların sorunu sadece fabrikalarda çalışanları kapsamıyor. Bürolarda, değişik iş alanlarında çalışan milyonlarca kadın var. Emek güçleriyle bu ülkenin ulusal gelirine katkıda bulunan ve yaşadıkları sorunlar göz ardı edilen kadınlar bunlar.

Sizlere diğerleri gibi her sabah evden dışarı çıkıp servislere, otobüslere binmeyen, ev içine kapanmış bütün gün, hatta gece yarıları da çalışan kadınlarla ilgili bilgiler aktarmak istiyorum. Kimse söz etmiyor bunlardan. Herkes görmezden geliyor. Kimi kadınlar görünmeyen kadın emeği olarak evlerde çalışıyor.

1980 sonrası özellikle tekstil gibi ihracata dayalı olan alanlarda, el işine yönelik işlerde yeni bir yöntem bulundu. Evlerde kadınlara iş vererek onları kendi bulundukları yerde çalıştırıyor.

Parça başı çalışma diye bilinen bu işler en çok kadınlar ve çocuklar tarafından yapılıyor. En önemlisi, evlerinde üretim yapan

kadınlar asgari ücret dahi alamıyor. Hiçbirisi sosyal güvenlik hakkına sahip değil. Hastalandıklarında gidecekleri bir sağlık kurumu bulunmuyor. İşverenler bu tür çalışma yaptırmakla yalnızca sigorta primi ödemekten değil, yemek, servis gibi fabrikada çalışan işçilere yapılan tüm ödemelerden de kurtuluyor. Evde yapılan işlerde kullanılan araç ve gereçler de bu işleri yapan kadınlar tarafından sağlanıyor.

Her biri kendi evinde, diğer işçilerle yüz yüze gelmeden, dış dünyadan kopmuş biçimde üretim yaparlar. Kendileri çalışırken çoğunlukla çocukları da işe katılır. Yalnız başlarına tek tek çalıştıklarından kendileriyle aynı koşullarda çalışanlarla yan yana gelmeleri olanaksızdır. Bu nedenle örgütlenemezler. Sendikalı olduklarında mücadele ederek elde edecekleri hakları sağlayacakları haklara ulaşamazlar. Dolayısıyla yaşadıkları koşulları değiştirme şansları yoktur.

Peki ama kadınlar bu denli kötü koşullarda çalışmayı neden tercih etmektedir?

Cevap son derece açık: Ekonomik nedenlerle. Sanayi ve hizmetler alanında kadınların iş bulma olanakları sınırlı. Eğitim düzeyi düşükse bu şans daha da azalıyor.

Evde çalışmayı gerektiren başka nedenler de var. Evdeki çocukların, yaşlı ve hastaların bakımı genellikle kadınların sorumluluğunda. Kimi zaman da geleneksel değer yargıları nedeniyle kadınların evin dışında çalışmaları engelleniyor.

Evli kadınların eşlerinin dışarıda çalışmalarına izin vermemesi de ev içi üretimi yaygınlaştıran nedenlerdendir.

1980 sonrası uygulanan ekonomik politikalar gelir dağılımının bozulmasına ve yoksulluğun artmasına neden olduğundan evdeki kadınların da aile bütçelerine katkı yapması zorunlu hale geldi.

İstanbul'da Küçükköy, Gazi mahallesi, Beykoz başta olmak üzere emekçi kesimlerin yoğun biçimde yaşadığı semtlerde eve iş verme sistemi hayli yaygınlaştı.

Evde parça başı çalışma ile kadınların eline geçen para miktarı son derece az. Üstelik evdeki çocukların, hatta komşuların da katkı sunduğu bu işler asında birden çok insanın ortak etkinliği olduğundan ele geçen para daha da azalmış oluyor. Bu tür çalışma sonucunda kadınlar toplumsal ilişkilerden daha da uzaklaşıyor, eve daha çok kapanıyor. Mola verdiğinde yemek pişiriyor, ev işleri yapıyorlar. Bedenen çok yıpranmış oluyorlar. Kadının evdeki işle üretici duruma geldiğini iddia edenler bu gerçeği unutuyor. Kadınlar parça başı iş yapmasa da ev işleriyle uğraşsa da zaten üretici durumdalar. Onların emeğini görmezden gelmek büyük eksikliktir.

Evde yapılan işlerde kadının yaşantısı alt-üst oluyor. Çevrenizde gözlemlediniz mi bilmem. Bu kadınlar genellikle dar gelirli ailelere mensup olduklarından evdeki oda sayıları sınırlıdır. Evde yaşayan insan sayısı fazladır. Böyle olunca evde oturulan, yemek yenilen, hatta yatılan odalar birer işliğe dönüşmektedir. Özellikle terlik yapımı, aksesuar gibi kimyasal yapıştırıcılarla yapılan işlerde bu durum son derece sağlıksızdır. Diğer işlerde de toz, dağınıklık, evde yaşayan çocukları ve diğer aile fertlerini olumsuz etkiler. Hangi aile bu iş için ayrı bir yer ayırabilir.

Evde parça başı iş yapmak kadının sağlığını ve psikolojisini son derece olumsuz etkileyen bir çalışma biçimidir. Kimi tanınmış firmaların bu tür çalışma yaptırmasının önüne geçilmeli, SSK ve Çalışma Bakanlığı, kadın kuruluşları ortaklığıyla yapılabilecek işbirliği girişimleriyle bu tür çalışmalar denetlenmelidir. Kadın ve çocuk emeğini acımasızca sömüren firmalar kamuoyunda teşhir edilmeli ve onların ürünlerine yönelik tüketici boykotları yapılmalıdır.

KADINLAR KADINLARA ANLATIYOR:

Çağdaş dünyada nüfusun yarısını oluşturan kadınlar, artık toplam işgücünün 2/ 3'lük yükünü üstlendikleri halde neden emeklerinin görünmez olduğunu, neden dünya gelirinin yalnızca 1/ 10 'u oranında bir payları bulunduğu; dünyadaki tüm besin maddelerinin % 50'sini ürettikleri halde, dünyadaki tüm mal varlığından neden yalnızca % 1 oranında pay alabildiklerini sorguluyorlar.

Prof. Dr. Nejla ARAT
İ.Ü. Öğretim Görevlisi

Z Z Z

...İnsan haklarının temel ilkesi olan eşitlik, fırsat eşitliği ile desteklenmedikçe kadınla erkek arasındaki fiili eşitliğin uygulanması mümkün olmayacaktır. Siyasete ve ülke yönetimine katılım hakkı, kadınların yaşamın her alanına

...Kadın düzenin, ideolojilerin aynası, değerlerin yansıtma aracı.

Türk kadını halen siyaset, sendikal, sosyal, toplumsal, çalışma yaşamındaki geri konumuna karşın Türkiye'nin gündemindedir... Dünyada yaşanan gelişmeler kadın örgütleri ve bu işle ilgilenen bütün kurumlar için yeni arayışları, yeni örgütlenme biçimlerini gerekli kılıyor.

Kadınlarla ilgili bütün çalışmaların kalıcı sonuçlar doğurabilmesi için kadının eğitim eşitsizliğinden başlayan, çalışma yaşamındaki büyük sömürüsüne uzanan, meslek edindirmeyle gelişecek örgütlenmelere gereksinim duyuluyor. Kadını özel yaşamında dayak yiyen, namus uğruna öldürülen, kimliğini yok etmek, erkekten ayırmak üzere kara çarşafa sokan, teröre karşı koruyucu kurumları ve örgütleri yaratmak asıl görev olarak duruyor...

Şükran SONER- Gazeteci

Z Z Z

Gelişmekte olan ülkede kadın olmak bir çok zorluklar taşıyor. Kadın ve politikacı olmak, kadın ve sendikacı olmak çok büyük zorluklar yüklenmek demektir. Kadın ve sendikacı olmak demek sabrının taşını yüreğine koymak demektir. Tüm sevdiklerimize zaman borçlu olmak demektir. Yine de soran, sorgulayan, üreten olmalıyız. Yerimiz sadece evimiz değil. Evimiz partimiz, sendikamız, demokratik kitle örgütümüz olmalıdır. Örgütlü olarak birikmiş potansiyelimizi toplumsal uğraş içinde yaşama geçirebiliriz...

Yaşar SEYMAN- Sendikacı.

z z z

Ara sıra düşünürüm biz cumhuriyet kızları neler yaşadık neler?

Kadın olmadan önce erkek olmaya mı çalıştık? Toplumda kendimizi kabul ettirmek için daha sert tavırlı olmaya mı koşullandırıldık?

Erkeklerle aynı işleri yapabileceğimizi, aynı kulvarda koşabileceğimizi göstermek için ne gibi değişimlerden geçtik farkında bile olmadan. ..

Türkiye'de kadın olmak hiç kolay değil. Ama Orta çağda kadın olmak, eski törelerle yaşayan kadın olmak çok daha zordu. Türkiye değişiyor, karamsar olmamak lazım. Bu günün sancıları başka gelişmelere gebe. Sadece durup bakmak, yanlışı işaret etmek yetmez. Mücadele etmeden beklemek, meydanı başkalarına bırakmak hatalı olur.

Füsun ÖZBİLGEN- Gazeteci, yazar.

z z z

Bu gün Türkiye'de üç tip kadınla karşı karşıyayız.

-Geleneksel, ataerkil düzenle uyumlu ve bu tür düşünceleri benimseyen ve savunanlar

-Geleneksel rol ayrımına karşı ama bu ayrım doğrultusunda yaşayanlar,

-Kendi rollerinin senaryosunu kendileri yazanlar.

Geçiş toplumlarında hep yaşanandır bu. Eskinin yerine konacak olanın toplumca kabulünün zaman almasında yatmaktadır sorun. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kadın ister ev işleri nedeniyle dolaylı, ister üretim kesimlerinde ücretli emek olarak doğrudan olsun, ülke kalkınmasında potansiyel bir güçtür. Bu gücün gerçek katkısı ise neyin, ne kadar ve kim tarafından üretilip tüketileceğini belirleyen karar alıcılar arasında yer aldığı gün ortaya çıkacaktır.

Prof. Dr. Türker MİNİBAŞ
İ.Ü. İktisat Fakültesi Öğretim Görevlisi

Z Z Z

YAŞAMDA ETKİN OLABİLMEK İÇİN TALEPLERİMİZ VAR

Kadın çalışanlar olarak sorunlarımızı dile getirdikçe ne kadar fazla yol almamız gerektiğini de çok iyi anlıyoruz.

Yaşamın, üretimin, her şeyin yarısını oluşturan bizlerin konuşmalarımızı dert yanmadan çıkarmamız için bir şeyler yapmamız gerekiyor. Bu yapacağımız şeyler rastgele, plansız etkinlikler olursa hiçbir yarar sağlamaz. Bu nedenle fabrikalarda, atölyelerde, bürolarda çalışan kadınların hepsini kapsayacak çalışma biçimleri oluşturmamız gerekmektedir.

Kadınların yaşadıkları sorunlarla erkeklerin yaşadıkları birbirinden ayrılamaz. Bütün taleplerimizi ancak erkeklerle dayanışma içinde gerçekleştirebiliriz. Bu ortaklık ile elde edeceğimiz taleplerimiz şunlardır:

- Annelik ve babalık ortak bir sorumluluk olarak ele alınmalıdır. Kadınların iş yaşamında başarıları için aile ve ev sorumluluklarını erkeklerle eşit üstlenebilecekleri olanaklar yaratılmalı. Annelik, çocuk bakımı izinleri gibi izinlerin erkeklerin de istediklerinde kullanabilmeleri sağlanmalıdır.

- Kriz ve durgunluk dönemlerinde kadınların öncelikle işten çıkarılmalarının önüne geçilmelidir.

- Cinsiyet temeline dayalı her türlü ayrımcılığın önüne geçilmelidir. Kadınların sendikalarda ve diğer kurumlarda aktif olabilmesi için onlara eşit olanaklar sağlanmalıdır.

- Çalışma yaşamında kadınlara eşit olanaklar sağlamanın yolu öncelikle eşit eğitim olanakları sağlamaktan geçmektedir.

- Çalışma hakkıyla ilgili bütün düzenlemeler kadınların ve erkeklerin eşit elde edilebileceği şekilde yapılmalıdır.

- Yeni teknolojilerin kadınların çalışma yaşamının dışında kalması gibi olumsuz sonuçlarını en aza indirmek için ayrıca genel olarak istihdam üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi için sendikaların da içinde olduğu kurullar aracılığıyla denetlenebilmesi sağlanmalıdır.

- Kadınlar işyerinde ağır çalışma koşulları karşısında korunmalıdır. Varolan mevzuatın yeterince uygulanması sağlanmalıdır. Kadınlara aylık periyodik dönemlerinde kullanabilmeleri için mazeret izni verilmelidir.

- Kadın çalışanların işyerinde aşağılanması, onların kişiliğini ve ahlaki duygularını inciten uygulamalara maruz kalmaları hiçbir biçimde hoş görülemez. Bu tür durumlarla karşılaşmamak için her türlü önlem alınmalıdır.

- Sendika üyesi kadınlar sendika organlarında görev almaları için özendirilmeli, onların bu görevlere gelmesinin yolunu açacak özendirmeler yapılmalı, bu içerikteki maddeler sendika tüzüğüne konulmalıdır.

- Sendikal kazanımların yok edilmesi amacıyla uygulanan esnek çalışma biçimleri, taşerona iş verme gibi uygulamalarda kadınların öncelikle kullanılmasına son verilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

- İşyerinde çalışan sayısına bakılmaksızın kreş ve çocuk bakım yerleri sağlanmalıdır.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ _____ ***4***

EMEK YOĞUN SEKTÖRLERİ SIRTLAYANLAR: İŞÇİ KADINLAR
(Prof. Dr. Meryem Koray) _____ ***7***

SENDİKALARDA NEDEN DAHA AKTİF OLMAYALIM ?
(Günay KOCA)_____ ***12***

SENDİKAL ÖRGÜTLERDE VE TEMSİL ORGANLARINDA KADINLAR
(Nergis Altun, Alev Türk)_____ ***17***

ÇALIŞMA YAŞAMINDA KADIN
(Arzu Görgülü) _____ ***19***

BATAKLIĞI KURUTALIM...
(Songül Gül) _____ ***21***

YASAL DÜZENLEMELERDE KADINLARIN DURUMU
(Av. Cevriye Aydın) _____ ***23***

EVDE PARÇA BAŞI İŞ YAPAN KADINLAR NELERLE YÜZ YÜZE?
(Dilek Lazoğlu)_____ ***25***

KADINLAR KADINLARA ANLATIYOR _____ ***28***

YAŞAMDA ETKİN OLABİLMEK İÇİN TALEPLERİMİZ VAR 31